

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה.....1
- ב. אין כסף אלו ימי נערות.....2
- ג. זרעה זרע זרעה ..... זרע פסול ... עיין לה.....3
- ד. תושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים.....3
- ה. לא נצרכה אלא לבגר דאילונית.....4
- ו. לעיקר זבינא דאילונית.....5

דף ד.

א. נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה

כבר התבאר במסכת נדרים דף סו: שאב מיפר שבועות ונדרי בתו¹ כל זמן שהיא קטנה או נערה, נדרים או שבועות² שיש בהם עינוי נפש או דברים שבינו לבינה³, אפילו נדרה על דעת רבים, ואפילו נתן לה אביה רשות לידור⁴.

בגרה⁵ או נשאת, שוב אינו יכול להפר, שכן כתיב בפרשת מטות (במדבר ל פסוק ד ו) וְאִשָּׁה כִּי תִדְרַךְ נֶדֶר לִיקַח וְאָסְרָה אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנִעֲרֶיהָ וּגּוֹ', וְאִם הָיְתָה אִשָּׁה אֶתְּהָ בְיוֹם שָׁמְעוּ כָּל נְדָרֶיהָ וְאָסְרָה אֶשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וּגּוֹ', הַיְתָה לְשׁוֹן הַפְּרָה וְכָתִיב בַּתְּרִיהָ לֹא יָקוּם וּגּוֹ' וּבְבֵית אָבִיהָ, מִשְׁמַע כָּל זְמַן שֶׁהָיָה בְּרִשׁוֹת אָבִיהָ, דֵּהֵינּוּ קַטְנָה וְנִעְרָה שֶׁהָיָה בִּידוֹ לְהַשִּׁיֵּא לְמִי שִׁירְצָה וְלֹא בּוֹגֵרֵת שֶׁאֵזְרָה אִינָה בְּרִשׁוֹתָהּ.

הבעל מיפר נדרי אשתו לבדו משתכנס לחופה עד שתתגרש, והגיע הגט לידה, דכתיב (שם פסוק יא) וְאִם בֵּית אִשָּׁה נִדְרָה, דֵּהֵינּוּ נְשׂוּאָה שֶׁנִּכְנְסָה

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רלד א

² ש"ך ב

³ ש"ך שם א

⁴ ש"ך שם ד

⁵ היינו ששה חדשים אחר שתביא ב' שערות כשהיא י"ב שנה ויום א'. ש"ך ה

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

לחופה שאז היא בבית אישה, וכתיב (שם פסוק יג) ואם הָפַר יָפַר אֶתֶם אִשָּׁה בַּיּוֹם שָׁמְעוּ וְגו' לא יקום וגו'.

אין⁶ הארום כלומר שקידשה ועדיין לא נכנסה לחופה, זוכה לבדו בהפרת נדריה של ארוסתו עד שתיכנס לחופה, אפילו אם חייב במזונותיה⁷. ולפיכך אם היא בוגרת אין האב ואין הארום זכאים בהפרת נדריה.

אלא שאם היא נערה, הארום מיפר ביחד עם האב בשותפות. היפר האב ולא היפר הבעל, היפר הבעל ולא היפר האב, אינו מופר. שאין הבעל מיפר לבדו אפילו אם הוא חייב במזונותיה⁸, שעדיין אינה בביתו, והתורה אמרה (במדבר ל פסוק יא) וְאִם בֵּית אִשָּׁה נְדָרָה, ולא האב מיפר לבדו, שכבר יצאה קצת מרשותו על ידי הקידושין אלא שניהם מפירין בשותפות. אולם הפר האחד חלקו של שני נשאר קלוש, והוקל איסורו שאין בו מלקות.

וכן משמע מקרא מלא דכתיב (שם פסוק ז ט) וְאִם הָיוּ תְהִיָּה לְאִישׁ וְנִדְרָהָ עָלֶיהָ וְגו' וְהִפָּר אֶת נְדָרָהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְעַל כִּרְחֹךְ לֹא רָצָה לֹמַר שִׁלְבָדוּ יִוָּכַל לְהַפֵּר, שאם כן הא דכתיב (שם פסוק יא יג) וְאִם בֵּית אִשָּׁה נְדָרָה וְגו' וְאִם הָפַר יָפַר אֶתֶם לְמַה לִּי. אלא פסוק זה בארוסה מדבר, ובא ללמד שהוא והאב יחד מפירין נדריה בעודה נערה, דכתיב (שם פסוק יז) בְּנִעְרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ, כל שבנעוריה עדיין ברשות אביה היא, אבל כיון שנתקדשה נתרוקנה קצת מרשות אביה ונכנסה קצת לרשות הבעל ושניהם יחד מפירין.

ב. אין כסף אלו ימי נערות

אמה העבריה⁹ עובדת שש שנים כעבד שמכרוהו ב"ד, שנאמר (דברים טו פסוק יב) כִּי יִמָּכַר לְךָ אֶחָיֶךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה שֵׁשׁ שָׁנִים וְגו', ויוצאת בתחלת שבע, וגינה בשאר דברים כעבד עברי.

אולם יתירה אמה העבריה שהיא יוצאה בסימנין, כיצד כגון שהביאה סימנין ונעשית נערה, יוצאה לחירות בלא כסף.

⁶ שו"ע יו"ד רלד ה

⁷ כגון בוגרת ששהתה י"ב חודש ונתקדשה או אלמנה ונתקדשה ושהו אחר הקידושין שלשים יום כו"ז ט"ז שם מהטור ד

⁸ כגון שהגיע הזמן שנתנו שתיים עשרה חודש ולא נשאה וכדומה.

⁹ רמב"ם הלכות עבדים פרק ד הלכה ד ה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אפילו הביאה סימנין מאחר יום שלקחה הרי זו יוצאת לחירות שנאמר (שמות כא פסוק יא) וַיִּצְאָה הַנֶּסֶם אֵין פֶּסֶף, ריבה לה הכתוב יציאה אחרת בהנם, יתר על העבד, מפני השמועה למדו שהיא הבאת סימני נערות ותחזור לרשות אביה עד שתבגור, ותצא מרשות אביה.

ג. זרעה זרע זרעה ..... זרע פסול ... עיין לה

כבר התבאר במסכת יבמות דף ע. שישראלית¹⁰ שיש לה זרע מכהן אפי' בן יום א' אפי' שלא נודע בודאי שכלו חדשיו, אפילו ממת העלה הכהן או שנתגרשה הימנו, אוכלת בתרומה ובחזה ושוק, בשביל בנה בין זכר בין נקבה, ואפילו טומטום ואנדרוגינוס¹¹ ואפילו זרע הזרע עד סוף כל העולם, שנאמר (ויקרא כב פסוק יג) וְזָרַע אֵין לָהּ זֶרַע אֵין לָהּ. אבל עובר אינו מאכיל, כמו שהתבאר לעיל סו:

כשם שזרע¹² ישראל מכהנת פוסל אותה, כך זרע כהן מישראלית מאכיל אותה ואף על פי שהוא זרע פסול, כיצד¹³ בת ישראל שנשאת לכהן, או כהנת לישראל, וילדה ממנו בת ומת בעלה, ובא על הבת מי שהוא ערוה עליה, או שנשאת לממזר וילדה ומתה הבת ובעלה הממזר ונשאר הולד שהוא ממזר, היתה אם אמו בת ישראל לכהן תאכל בתרומה, ואף על פי שהזרע עצמו אינו אוכל מאכיל את אמו, בת כהן לישראל לא תאכל.

הא למדת¹⁴ שהיא אוכלת בשביל זרעה, ואף על פי שאותו הזרע פסול, ואפילו אין זרעה¹⁵ מישראל אלא מגוי, כיון שהולד מתייחס אליה¹⁶.

ד. תושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים

¹⁰ רמב"ם הלכות תרומות פרק ו הלכה יב

¹¹ שאינו ראוי להוליד דלא תימא ויליד ביתו כתיב דוקא מוליד מאכיל ולא שאינו מוליד וטומטום ואנדרוגינוס אינם יכולים להוליד וה"ה סרים מאכיל את אמו ואפי' סרים ממעי אמו כמו שיבואר להלן עב ופא

¹² שם הלכה יג וכונתו שעיקר הפסוק זרע אין לה נאמר על בת כהן שנשאת לישראל ומת בעלה או גירשה וזרע אין לה חוזרת לבית אביה אלמא אם יש לה זרע אינה חוזרת לבית אביה וע"ז מסיים רבנו כאן (שזה המשך להלכה זו ובטעות חלקה לשתי הלכות) כשם שזרע ישראל מכהנת

¹³ שאילו זרעה פסול ממש לא משכחת לה שיאכיל דאם זרעה פסול ע"כ שהיא נתחללה וא"כ אינה אוכלת ולא משכחת לה אלא בזרע זרעה וכן בבית כהן שפסול זרעה לא משכחת לה שאם זרעה פסול א"כ בלא"ה נתחללה ורק בזרע זרעה משכחת לה כדמפרש

¹⁴ רמב"ם שם הלכה יד

¹⁵ הנכד או הנין.

¹⁶ דרך אמונה ביאור ההלכה שם ד"ה ואע"פ שאותו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

עוד התבאר שם שאע"ג שמותר¹⁷ לעבד שהוא קנין כספו של כהן לאכול בתרומה תושב כהן או שכירו אם הוא זר¹⁸, אסור לאכול תרומות שנאמר (ויקרא כב פסוק י) תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש, ואם אכל חייב מיתה בידי שמים¹⁹ ולוקה משום לאו של זרות ואינו חייב אלא אחת²⁰.

תושב זה עבד נרצע שהוא קנוי לו עד היובל, ושכיר זה עבד עברי שמכרוהו בי"ד, וקנוי קנין שנים שיוצא בשש, ובא הכתוב ולמדך כאן שאין גופו קנוי לארונו לאכול בתרומתו, ועבד עברי המוכר עצמו בין לעולם ובין לשנים הרי הוא כתושב ושכיר²¹ וכל דיניהם כדין זר שאכל תרומה.

וי"א²² דתושב הוא נכרי שהשכיר עצמו לעבוד לעולם, וקיבל עליו שבע מצות בני נח, שמקבלים אותו אף על פי שלא מל ולא טבל, והוא גר תושב בכל מקום²³, ואין כופין אותו לקבל מצות עבדים ולכן אינו אוכל בתרומה כיון שאינו קנין כספו²⁴. וכן שכיר הוא נכרי כנ"ל שמושכר לעבודת שנים.

ה. לא נצרכה אלא לבגר דאילונית

¹⁷ רמב"ם תרומות פ"ו ה"ה מנחת הינוך מצוה רפ אות כו

¹⁸ ואע"ג דדעת הרמב"ם דתושב ושכיר חייבים מיתה בידי שמים דזרים גמורים הם, שאינן קנין הכהן, רק להתורה אסרה בלאו. וא"כ אם עבד עברי כהן נמכר לישראל אסור לאכול, כמו בת כהן שנתארסה לישראל. אבל אי אמרינן דלאו קנין כספו הוא כלל, א"כ בודאי עבד עברי כהן הנמכר לישראל אוכל בתרומה, ולא שייך שמא ימוגו כמבואר בכתובות (נ"ז ע"ב) השתא מדידהו ספו ליה, וזה פשוט (מנ"ח שם אות א)

¹⁹ דאף שהוא לאו בפני עצמו מ"מ נכלל בכלל זר והי"ב מיתה בידי שמים על האכילה וכן כתב הפרשת דרכים בדרך מצותיך (ח"ג ד"ה ובזה ניהא) דכן הוא דעת הרמב"ם, וכתב כיון דהתורה אסרה לזר ואחר כך התירה לקנין כספו, ואח"כ כתבה התורה דתושב ונוי לא יאכל, ולמדנו דאינם קנין כספו, א"כ אהדריה לאיסורא קמא והרי הם בכלל זרים (שם)

²⁰ אע"פ דנמנה לאו בפני עצמו עכ"פ אינו לוקה אלא אחת, כמו שאין לוקה כהן גדול על גרושה שתים כי הוא לתוספת דינים, כמבואר ברמב"ם בספר המצוות שלו (שורש תשיעי), (שם)

²¹ עיין בכסף משנה

²² מרכבת המשנה על הרמב"ם שם והכס"מ נראה דלא פירש כן לשיטתו בהל' קרבן פסח פ"ט ה"ז שלא שייך לצוות על גוי דלא ציינת ועיין אלה המצוות ל"ת קבו הערה י בשם המנ"ח דנהי דאפשר לומר דגוי ג"כ נצטווה, לא כמו שכתב הכסף משנה דלא שייך זה דלא ציינת, דהא באמת מבואר בסנהדרין נ"ו ע"א דגוים נצטוו על כמה מצוות, א"כ הכא נמי, אבל באמת לא מצינו זה בסנהדרין דגוי יהיה מצווה כמו שמצווה על אכילת אבר מן החי ועי"ש באריכות.

²³ וכמש"כ ברמב"ם איסורי ביאה פי"ד ה"ז ומלכים פ"ח ה"י טוש"ע יו"ד קכד א

²⁴ וכן פירש במשך חכמה על ויקרא פרק כב פסוק יא "אולם פשוטו דמקרא דתושב. שכיר הוה אמינא, דכמו בפסח דלא קאי על עבד עברי, רק באינן מהולין או דהמה גרי תושב. ועיין יבמות ריש הערל ובתוס' (ע ע"ב ד"ה אלא) שהביאו מן המכיללתא. ועיין רמב"ם הלכות קרבן פסח פ"ט ה"ז ז"ל אפילו גר תושב או שכיר שנאמר תושב ושכיר לא יאכל בו. ומיושב גם דברי רמב"ם בהלכות תרומות. ודו"ק".

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

מה שהתבאר²⁵ שאמה העבריה יוצאה בסימנין, היתה הבת אילונית שאין לה ימי נערות, יוצאת מקטנותה לבגר, כיון שבגרה כדרך שמבואר להלן, תצא לחירות.

ו. לעיקר זבינא דאילונית

כבר התבאר במסכת כתובות דף כט. שממה שנאמר בפרשת משפטים (שמות כא פסוק ז) וְכִי יִמְכַר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה וְגו' למדנו מכאן שהבת נמכרת לאמה עבריה על ידי אביה²⁶, אולם מכירת הבת מותרת רק כל עוד היא קטנה גמורה, דהיינו עד שתתחיל תקופת בגרותה, וברגיל עד סוף שתים – עשרה שנה, ואז היא נקראת "נערה" ומשתביא שתי שערות אחר "ב שנה ותיעשה נערה אינו יכול למכרה, אף על פי שעדיין יש לו רשות בה ויש לו לקדשה לכל מי שירצה.

אולם אף הקטנה שהיא איילונית בסימניה ואינה ראויה להבאת שתי שערות יש לאביה למכרה כל זמן שהיא קטנה, שאם לא הביאה סימנים כלל עדיין היא קטנה עד ל"ה שנה ויום אחד, ויכול למכרה עד שתגיע ל"ה שנה ויום אחד²⁷.

אולם כבר התבאר במסכת כתובות דף לו. שהאילונית, כלומר אשה²⁸ שהגיעה לגיל עשרים שנה²⁹ ולא הביאה שתי שערות³⁰, הרי היא מוחזקת אילונית, והרי הם כבוגרת, כשיש להם הסימנים של סריס או אילונית. ואפילו אם הביאה אח"כ שערות אין מוציאים אותה מחזקת איילונית כיון שהיו לה כל הסימנים קודם השערות³¹.

ואלו הן ארבעת סימני איילונית, שאין לה דדין³². שהתשמיש קשה לה ומצער אותה. שקולה כקול איש ואינה ניכרת בין קול איש לקול אשה. שאין לה בשר גבוה ועגול כמין כף למעלה מאותו מקום.

²⁵ רמב"ם הלכות עבדים שם.

²⁶ רמב"ם הלכות עבדים פרק ד הלכה א

²⁷ יקר תפארת שם

²⁸ אע"כ שכל הדינים להלן נאמרו באיילונית, ברמ"א קעב ו כתב שהוא הדין לסריס. וכך העתיק בלבוש שם "במה דברים אמורים שע"י הסימנין נידונים כסריס חמה ואילונית כשיהיו בהן הסימנים, אחר שהם בני כ' שנה, אבל קודם לכן אפילו יש בהן כל סימני סריס ואילונית ולא הביאו ב' שערות בערוה אין נידונין כסריס ואילונית"

²⁹ כמו שהתבאר ביבמות דף פ

³⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קנה יג

³¹ לבוש קעב ו

³² וק"ל כי יש נשים שאין להן דדים (דהיינו יש להן דדים קטנים) או שמתקשות בשעת תשמיש עליהן תשמיש

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

לא הגיעו לעשרים שנה, אף על פי שנראו בהם סימנים אלו³³, אינה אילונית³⁴. אפילו יש בה כל סימני אילונית, ולא הביאה ב' שערות בערוה, אין נידונית כאילונית, אלא דינה כקטנה כל זמן שהם פחות מבני כ'³⁵, אולם אם הביאה שערות אפילו נולדו בה אחר כך סימני ואילונית אין דנים כאילונית והרי היא גדולה מעת הבאת השערות³⁶.

כשראינו בה סימני איילונית ועתה היא בת עשרים יש אומרים³⁷ שהיא גדולה למפרע מזמן שהיתה בת י"ב, ואפילו³⁸ שעתה הביאה שתי שערות לאחר גיל עשרים. ויש אומרים³⁹ שאינה גדולה אלא מאותו הזמן בלבד ועד אז נחשבת לקטנה, לפי שאמרו, סימני אילונית אין עושין בהן מעשה עד שתהא בת עשרים. והעיקר כדעה ראשונה⁴⁰.

י"א שמפני שאין לה ימי נערות, ומקטנותה יוצאת לבגר, ואפילו לשיטה השניה מכל מקום בגיל עשרים⁴¹ יוצאת מיד לבגר⁴². ויש חולקים וסוברים שלשיטה השניה האילונית עד שתהא בת עשרים דינה כקטנה⁴³.

ובכל זאת הולידו ילדים. ואולי צ"ל שאצל האיילונית אין לה דדים ואפילו לא קטנים והיא מתקשת בשעת תשמיש ללא סיבה ידועה. אך אם המקום צר או שיש ביעה נפשית אין זה סימן לאילונית. נשמת אברהם

שם עמ' שדמ

³³ ב"ש שם ז

³⁴ שו"ע ונו"כ שם יב, וקעב ו

³⁵ ועיין שו"ת קרבן אשה יט שדינם להסתפק בהם ולחשוש שמא נשרו וכשמת קודם שהגיע לכ' שנים צריך יבום וחלייצה.

³⁶ וכ"כ ב"ש קעב ז מהריב"ש והב"ח

³⁷ רמ"ה ב"ב קנה ב, וטור חו"מ סי' רלה בשמו; רמ"א אהע"ז קנה יב

³⁸ שם ברמ"א ולבוש

³⁹ רמב"ם שם וסמ"ג עשין כ לפי יש"ש יבמות פ"ח סי' לא ונובי"ק חאהע"ז סי' ו; מאירי יבמות שם בשם יש פוסקים; רש"י כתובות לה ב; ראב"ד נערה בתולה פ"א ה"ט.

⁴⁰ עיין בית מאיר שם

⁴¹ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק א הלכה ט

⁴² ואף על פי שהקטנה יש לה קנס, מכל מקום לא ריבה הכתוב אלא קטנה שיכולה לבוא לכלל נערות כס"מ שם. ועיין אור שמח שם דגדר הקנס על הביאה יתכן משתי סיבות, או מצד אשר שלל הודה וכבודה כי תבעל לבעלה כשהיא בתולה, או שהוא גדר שלא יהיו בנות ישראל מופקרות לזנות, ולא תהיה כקדשה. והנה מצד הראשון אשר שלל כבודה בזה יש מקום לחלוק, דבאילונית כיון דלא אתיא לידי נערות, ונשואין שלה אינן ראויין למי שאין לו בנים, וקצת חכמים אסרו אישותה לכהן, דביאה שאין בה פרצה הוי זנות [יבמות ס"א ע"ב] לא קנסה התורה למי ששלל הוד בתוליה.

⁴³ ראב"ד שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>